

ASPECTE PRIVIND ACTIVITATEA BISERICII ROMÂNE UNITE DIN TRANSILVANIA. DISTRICTELE PROTOPOPIALE SILVANIA ȘI JIBOU ÎN DECENIUL PATRU AL SECOLULUI A XX-LEA

IOAN CIOCIAN

Marea Unire de 1 Decembrie 1918 a adus o serie de schimbări în viața Bisericii din Transilvania, inclusiv pe planul organizării ierarhice a ortodocșilor și a greco-catolicilor. Ambelor Biserici li s-a recunoscut rolul hotărâtor în susținerea luptelor naționale din Transilvania, Banat și Maramureș, precum și aportul determinant la pregătirea și înlăptuirea actului istoric de la 1 Decembrie 1918. Drept urmare, în cadrul politico-administrativ, ierarhii celor două Biserici alături de mulți protopopi și preoți-parohi au fost aleși în noile organe de conducere ale României Mari. La 18 decembrie 1919, în înalta funcție de Primat al Bisericii Autocefale a României a fost ales episcopul Carasebeșului Miron Cristea, înscăunat la 1 ianuarie 1920, în prezența arhierilor din toate provinciile românești, a guvernului, parlamentului și a suveranului României. Alegerea unui transilvănean, ca Mitropolit Primat al României, reprezenta un act de recunoaștere a rolului jucat de clerul românesc din Ardeal pentru desăvârșirea unității statale-politice a națiunii române, mai ales că Miron Cristea făcuse parte din delegația ce s-a prezentat la București cu actul Unirii din 1 Decembrie 1918.¹

Profitând de climatul democratic și transformările survenite în cadrul instituțiilor României Mari, Biserica din Transilvania va profita din plin de valul reformator, susținut prin noul cadru juridic ce acorda o largă autonomie forurilor ecleziastice. În acest sens structurile eparhiale ale celor două biserici: Ortodoxă și Unită cu Roma, se vor afla într-o competiție permanentă, după 1918 fiecare dintre acestea încercând să se consolideze în raport cu dinamica mutațiilor din cadrul statului român în perioada interbelică.²

Pe lângă centrul mitropolitan și arhiepiscopal de la Sibiu, în Transilvania, mai ființau până la Unire, episcopiile ortodoxe de la Arad și Caransebeș, de aceea

---

¹ Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Sibiu, 1972, p. 347.

² Ștefan Meteș, *Biserica Ortodoxă Română în cei din urmă zece ani*, în *Transilvania, Banat, Crișana și Maramureșul 1918-1928*, București, 1929, vol. II, p. 759-764.

ascensiune pe care o va cunoaște Biserica Ortodoxă din Ardeal se va concretiza în organizarea de noi centre eparhiale, mai ales că interesul conducerii de la București era acela de a consolida Biserica ortodoxă din toate provinciile românești, în noua conjunctură în care diversitatea confesională devenise o realitate de necontestat. În anul 1920, Vicariatul Ortodox al Oradei a fost ridicat la rang de episcopie sufragană, avându-l în frunte pe fostul Vicar Roman Ciorogariu, personalitate marcantă a Bihorului, care s-a impus prin activități ecleziastice, implicarea în viața politică în calitate de membru al Partidului Național Român și susținător al activităților cultural-național din părțile nord-vestice ale României. Un an mai târziu, ia ființă Episcopia Vadului, Feleacului și Clujului, în fruntea căreia a fost ales Nicolae Ivan, fost asesor al Consistoriului ortodox din orașul de la poalele Feleacului, care se va impune ca un arhieru cu importante realizări pe plan pastoral. Tot acum, la insistențele Mitropolitului Primat, Miron Cristea vor lua ființă două protopopiate ortodoxe în Secuime, la Oituz și Sfântu Gheorghe.³

Pentru a se impune sub aspect instituțional în toate zonele Transilvaniei, în deceniul al patrulea al secolului trecut, se înființează în 1937, Episcopia Ortodoxă a Maramureșului cu centrul la Sighetul Marmației, iar în 1940 Episcopia Timișoarei.⁴

Tot mai mult, conducerea Mitropoliei Ortodoxe a Ardealului va aborda o atitudine ce viza o puternică ascensiune, în măsură să-i confere siguranță și susținere de amploare, la nivel național. Nu-i mai puțin adevărat, că în noua conjunctură suportul său pornea de la poziția majoritară a ortodoxiei pe plan național, întrucât în 1930, în România ortodoxii reprezentau 72,2% din totalul credincioșilor, în timp ce uniții aveau 7,3%.⁵

Biserica Unită a înregistrat și ea progrese remarcabile, atât pe plan instituțional-organizatoric, cât și în demersurile întreprinse prin intermediul relațiilor și al slujitorilor altarului în general. Până la Marea Unire, greco-catolicii au avut o situație cu ceva mai bună decât ortodoxii, structurile lor eparhiale dispunând de o poziționare geografică mai favorabilă prin cele patru centre ecleziastice: Mitropolia și Arhiepiscopia Blajului și episcopiile sufragane ce aveau reședințele la Gherla, Oradea și Lugoj. Dorința uniților era aceea de a înființa noi structuri eparhiale, de a scoate statele românești din nord-estul Transilvaniei de sub

³ Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, București, ed. a II-a, 1994, vol. III, p.427. Ioan Georgescu, *Momente din viața Bisericii Unite în ultimii zece ani*, în *Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, 1918-1928*, vol. II, p. 783-821.

⁴ Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 426-428.

⁵ Configurația confesională a României în 1930: ortodocși-72,2%, uniți-7,3%, romano-catolici-6,6%, calvini-3,9%, lutherani-2,2%, unitarieni-0,4%, israelieni-5,5%, mahomedani 0,9%, diverși-1,0%. În România existau în 1930-1,427.391 credincioși greco-catolici (uniți).

jurisdicția Episcopiei maghiare de Hajdudorog și de a înlătura traumele suferite de Biserica Unită în timpul primului război mondial.⁶

În noiembrie 1918, după demersuri susținute ale clerului și ale mirenilor din zona Carei – Satu Mare, cele 46 de sate românești dependente de Episcopia de Hajdudorog vor intra în componența Vicarului Unit Român al Careiului, care la rândul său se va subordona Arhiepiscopiei de Alba Iulia și Făgăraș, cu sediul la Blaj. În fruntea Vicarului de la Carei a fost numit arhidiaconul Romul Marchiș, figură reprezentativă a clerului și a mișcării naționale a românilor din părțile Sătmarului.⁷

Prin acțiuni concertate ale clerului unit și ale credincioșilor greco-catolici din Transilvania, desfășurate în perioada decembrie 1918 – martie 1919, a fost desființat vicariatul secuiesc al Hajdudorog-ului, care produsese multe nedreptăți și umilințe în rândul mirenilor din Ardeal.⁸

După 200 de ani, marcați de stăruințe și speranțe, greco-catolicii din Maramureș își văd îndeplinit un vechi deziderat, acela de a aparține unei Episcopii Unite, cu reședința la Baia Mare. Acest lucru a fost posibil pe baza Concordatului încheiat de Guvernul României cu Sfântul Scaun în anul 1927.⁹

Bula papală din 5 iunie 1930 a reprezentat actul de înființare a Episcopiei Unite a Maramureșului și de transferare a reședinței Episcopiei, de la Gherla la Cluj, prin includerea Clujului și a zonelor din jur în cadrul Episcopiei Unite Cluj – Gherla.¹⁰

Episcopul Iuliu Hossu dorind consolidarea episcopiei pe care o păstorea, va milita în vederea extinderii eparhiei și stabilirea centrului acesteia într-un oraș de amploare științifică și culturală. Or, Clujului îi oferă aceste cerințe prin înflorirea spirituală cunoscută sub înrăurirea Universității „Ferdinand I” de curând înființate.¹¹

În fruntea Episcopiei Unite a Maramureșului, la propunerea Mitropolitului Alexandru Nicolescu de la Blaj, a fost numit Alexandru Rusu, rectorul Academiei Teologice din orașul de la confluența Târnavelor, intelectual cu multiple preocupări pe linie de învățământ și publicistică. Acesta, în condiții deosebit de grele, a întemeiat revista „Cultura creștină” în anul 1910, iar în perioada 1922 – 1930 a fost

⁶ Nicolae Cosma; Teodor Seișanu, *Dascălii Blajului*, București, 1995, p. 151-154, Valer Moga, *ASTRA în relațiile internaționale ale României, 1918-1930*, în „Annales Universitatis Apulensis”, series Historica, 2-3, Alba Iulia, 1999, p. 223-224.

⁷ Claudiu Porumbăcean, Bujor Dulgău, *Oameni din Sătmar*, Satu Mare, 2000, p. 141-144, *Viorel Ciubotă*, *Vicariatul Național Român din Carei*, Satu Mare, 1997, p. 17-41, Ștefan Manciulea, *Episcopia greco-catolică de Hajdudorog și românii*, în *Cultura creștină*, XXII, nr. 7, iunie 1942.

⁸ Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 425-438.

⁹ Ladislau Gyermant, *Mișcarea națională s românilor din Transilvania între anii 1790-1848*, București, 1986, p. 160-162, Ioan Ciocian, *Biserica și societatea românească din Transilvania. Vicariatul Silvaniei și a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, Arad, 2000, p. 37-38.

¹⁰ Silvestru Augustin Prunduș, Clemente Plăianu, *Candidatul Iuliu Hossu*, Cluj Napoca, 1995, p. 71-88; Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 427.

¹¹ *Idem*.

directorul ziarului „Unirea”, o adevărată tribună cultural-pastorală a Bisericii Unite în perioada interbelică.¹²

Înființarea noii Episcopii a Maramureșului s-a vrut de la început, nu numai un act reparatoriu, pentru credincioșii uniți din Maramureș, Chioara, Țara Lăpușului și Sătmar, ci și o contrapondere împotriva „ofensivei” ortodocșilor din aceste zone, care la rândul lor cereau înființarea unei episcopii proprii, cu reședința la Sighet.¹³

Pentru a da pregnanță și a ridica prestigiul noii dieceze, forurile ecleziastice de la Blaj au luat mai multe protopopiate, din extinsa Episcopie de Gherla, reușind să încropească o unitate eparhială comparabilă cu celelalte episcopii sufragane ale Mitropoliei de la Alba Iulia și Făgăraș. Tendința de centralizare s-a materializat în extinderea teritorială a protopopiaterelor și într-o bună gospodărire a resurselor umane și materiale ale parohilor și filiilor acestora.¹⁴

Fostele tracturi protopopești din nordul județului Sălaj, care au aparținut Vicariatului Silvaniei cu Centrul la Șimleu, vor trece sub jurisdicția Episcopiei Unite a Maramureșului, parohiilor din această zonă fiind organizate în două districte protopopești, mult extinse, teritorial față de cele anterioare în cadrul plaselor: Jibou și Cehu Silvaniei, care de fapt aparțineau politico-administrativ județului Sălaj. Acestea vor purta numele de districtul Silvaniei și districtul Jiboului.¹⁵

Districtul Silvaniei avea un număr de 26.308 credincioși greco-catolici, care aparțineau, în anul 1936 la 25 de parohii și 12 filii. Numărul clericilor era de 24, dintre care 18 parohi și 6 administratori (preoți stagieri). Douăzeci și una de biserici sunt de piatră (zid), iar optsprezece de lemn, în timp ce două localități: Hodod și Cehu Silvaniei nu dispun de biserică, fiind nevoite să-și țină slujbele religioase în capele improvizate în fostele localuri de școală. Casele parohiale sunt construite după tehnica vremii: 6 din piatră (zid), 5 din chirpici (vaioage) și 12 din lemn. În cinci localități există și case cantorale sau diecești, construite de enoriași în acest scop, sau rămase din fostele case parohiale după ce au construit altele noi.¹⁶

Cu toate că suntem în plin secol XX numai 14 localități dispun de clădiri moderne, care să întrunească atributele de edificii școlare. În unele localități, elevii învață în camere închiriate sau săli improvizate, în timp ce în altele, elevii sunt nevoiți să facă naveta în alte comune, unde există mai mulți copii de școală. De regulă, în satele mixte, unde românii sunt puțini (Lelei, Doba, Verveghiu, Arduzel), copiii de aici urmează școala în satele apropiate, sau frecventează cursurile la școlile maghiare.

¹² Valer Moga, *op. cit.*, p. 225-227.

¹³ Ștefan Meteș, *op. cit.*, p. 759-764.

¹⁴ *Semnătismul Venerabilului Cler al Eparhiei Greco-Catolice Române a Maramureșului pe anul 1936*, Baia Mare, 1936, p. 76-81.

¹⁵ *Idem*.

¹⁶ *Vezi Anexa nr. 2.*

Districtul protopopial Jibou are 18.841 de credincioși greco-catolici, 17 parohii, 10 filii, 12 parohi, 4 administratori parohiali și un capelan personal. Dintre edificiile de cult, 13 sunt biserici de piatră (zid), 10 de lemn și o capelă de dimensiuni reduse. În privința caselor parohiale: 5 sunt de piatră, 3 de chirpici (vaioage) și 8 de lemn. Există o casă cantorală (diecească), 14 edificii școlare înzestrate cu tot necesarul și multe sate care nu au școală proprie, fiind obligate să improvizeze săli în care învățătorii să-i învețe pe elevi.¹⁷

Chiar dacă reformele impuse de Constantin Angelescu pentru dezvoltarea învățământului în perioada interbelică au cunoscut un amplu ecou în multe părți ale României Mari, constatăm că în Sălajul de Nord aproape 30% dintre copii ce proveneau din familii sărace, nu urmau școala, sau o abandonau după ce deprindeau scrisul și cititul, fiind nevoiți să presteze în familii munci agricole, sau să se angajeze argați la familiile celor bogăți.¹⁸

Ortodocșii sunt extrem de puțini în raport cu celelalte confesiuni, 81 persoane în Districtul Jibou și 99 în cel al Silvaniei, întrucât majoritatea românilor aparțin religiei greco-catolice.¹⁹

Romano-catolicii sunt și ei foarte puțini raportați la alte zone din nord-vestul Transilvaniei. Astfel în Districtul Jibou sunt înregistrați 136 de credincioși, în timp ce în cel al Silvaniei ajung la 416, aici existând și o biserică romano-catolică în orașul Cehu Silvaniei, localitatea consemnată cu un număr de 320 de persoane la rit romano-catolic, din contribuția cărora este întreținut un preot propriu.²⁰

Populația maghiară aparține cultului calvin, cu biserici bune gospodărite după regulile protestante, cu preoți ce dispun de case parohiale, terenuri agricole, animale și chiar argați ce se ocupă de treburile gospodărești. Numărul total al credincioșilor aparținând bisericii reformate de rit calvin este de 3709 în Districtul Jibou și 7644 în Districtul Silvania, unde numărul etnicilor maghiar este mai mare decât pe Valea Someșului.

În privința lutheranilor, lucrurile diferă de la o zonă la alta, pentru că în această parte a Sălajului locuiesc extrem de puțini germani. În Districtul protopopesc Jibou există 8 persoane care aparțin acestei religii, în timp ce în Districtul Cehului aceștia ajung la 690 de suflete, majoritatea dintre ei fiind Hodod (675), unde există o puternică comunitate germană, cu biserică și școală proprie.²¹

Atât pe Valea Someșului, cât și în Zona Codrului trăiau mulți evrei, ce se ocupau în primul rând cu comerțul, având prăvălii în satele și orașele în care locuiau sau făcând comerț de anvergură cu cereale, animale, fructe și băuturi alcoolice, sub protecția unor importante companii de profil din Transilvania. În orașe funcționau cabinete medicale și farmacii patronate de familii evreiești.

¹⁷ *Semantismul Eparhiei Greco-catolice Române a Maramureșului; 1936*, p. 38-45.

¹⁸ *Idem*.

¹⁹ Vezi Anexa nr. 2.

²⁰ *Idem*.

²¹ *Semantismul ...*, p. 80.

Cifra totală a evreilor era în anul 1936 de 1190 de Districtul Jibou și 1310 în Districtul Silvania; cei mai mulți locuind în Jibou (768) și Cehu Silvaniei (682), localități în care existau sinagogi conduse de rabini.²²

Comune sălăjene cu mulți izraeliți sunt Ulmeni (164), Someș Odorhei (52), Năpradea (50), Hodod (117), Ariniș (55), Băița (29); în aceste așezări existând case de rugăciuni ale evreilor în care periodic slujbele religioase erau oficiate de către rabini.

Încă din deceniul al treilea al secolului al XX-lea, în multe sate din Sălajul de Nord apar comunități restrânse ale neoprotestanților bapțiști, conduse de predicatori cu case de rugăciune și aderenți din rândul tuturor categoriilor sociale. De regulă, unii muncitori întorși de pe Valea Prahovei, zona Moreni – Târgoviște și, chiar de la București, încercau să îngroape case de rugăciune și să atragă aderenți la cultul baptist, erijându-se în predicatori care contestau bisericile tradiționale.

La Cuceu, funcționa o casă de rugăciune baptistă cu 31 de membrii, la Domnin, cu 50, la Someș Odorhei cu 36, iar la Popelec o comunitate neoprotestantă 17 membrii de religie baptistă. În Zona Codrului numărul neoprotestanților (pocăiților) atinge cifre 472, localitățile cu case de rugăciune și mulți aderenți fiind: Hodod (120), Lelei (35), Asuaju de Sus (27), Biușa (18), Cehu Silvaniei (43), Ulciug (26), Stremți (51), Săliște (19), Tămășești (18) etc. în satele în care numărul pocăiților era sub 10, aceștia se deplasau dumunica sau cu ocazia altor sărbători spre localitățile care dispuneau de case de adunare (case de rugăciune), pentru a participa la serviciile religioase, sau se întruneau în casa unuia dintre credincioșii de cult baptist pentru ora de rugăciune și predica axată pe un text biblic. Neoprotestanții sau pocăiții proveneau atât din rândurile populației româneștii, cât și al celei maghiare și încercau prin diverse metode să-și atragă aderenți.²³

Biserica Română Unită, după 1918 a inițiat numeroase reuniuni ale preoților și laicilor în virtutea tradițiilor catolice, care urmăreau consolidarea bisericii prin conlucrarea între preoți și mireni, apelând la forme speciale catolicismului european. Aceste reuniuni de pietate axate pe întărirea credinței au fost inițiate de arhieriei greco-catolici și purtau nume de: „Sfânta Maria”, „Sfântul Pavel”, reuniunile Rozarului, a Sfântului Anton etc. Întrușiți în zilele de sărbătoare sau seara în posturile Marilor Praznice, credincioșii căutau să se purifice spiritual prin practicile sacramentale, dovedindu-și apartenența la Biserica Romei. Chiar și acel număr infim de ortodocși din satele Sălajului de Nord, se alăturau credincioșilor

²² *Idem*, p. 79.

²³ Vezi Anexa nr. 2.

uniți întrucât ei nu dispuneau de biserică și preoți; de cele mai multe ori convertindu-se la greco-catolicism.²⁴

Biserica reprezenta în acele timpuri cea mai puternică instituție, nu numai pe plan ecleziastic ci și cultural în lumea satelor; preoții și învățătorii conlucrând pentru ridicarea nivelului de cunoaștere al oamenilor și menținerea unei moralități axate pe nivelul valorile creștinismului și ale conviețuirii obștești, perpetuată din generație în generație. Vizitațiunile canonice ale prelaților erau nu numai momente de sărbătoare, ci și pârgii de influențare pozitivă a mentalului colectiv, ce se vor repercuta în timp, cu rezultate benefice pentru biserică, școală, biblioteci, integrarea tineretului în societate și păstrarea tradițiilor și a obiceiurilor străbune.²⁵

Reuniunile de Misiuni Populare ale preoților și apoi Asociația Generală a Românilor Uniți (AGRU) și reuniunea Marianelor vor reprezenta forme de conlucrare continuă între biserică și credincioși care au ajuns la cel mai înalt grad de influențare a mirenilor prin neobosiții prelați: Iuliu Hossu, Alexandru Nicolescu, Roman Ciogariu și Alexandru Rusu. Treptat acestea au influențat, cu rezultate palpabile, Despărțămintele Astei, Reuniunile învățătorilor și Reuniunile femeilor.

„Misiunile sfinte” (Vizitațiunile canonice), prin actele sacramentale care se săvârșeau cu astfel de ocazii, unice în viața satelor (liturghii, predici, mărturisiri, împărtășanii etc.), dădeau o mai mare prestanță slujitorilor altarului ridicând statutul lor profesional și misionar în fața credincioșilor.²⁶

Ajuns pe înaltul scaun episcopal, Alexandru Rusu va căuta să fie la înălțimea misiunii încredințate, desfășurând vizitațiuni canonice, pornind de la exemplul episcopului Iuliu Hossu, care desfășurase o susținută activitate pastorală în părțile nord – vestice ale Ardealului în primul deceniu după Marea Unire. Episcopul de la Baia Mare va avea multe probleme pe plan organizatoric până va institui noile structuri ale eparhiei. La nivel de districte se va manifesta uneori o neînțelegere între clericii tinerii și cei mai în vârstă care apelau la meritele generației ce a înfăptuit Marea Unire, mulți dintre aceștia făcând referire la colaborarea lor cu episcopul Hossu și rolul pe care l-a avut în cadrul mișcării naționale și de emancipare culturală.²⁷

Format în climatul academic, generat de Institutul Teologic de la Blaj, pe care l-a condus cu rezultate strălucitoare în calitate de rector, episcopul unit al Maramureșului va pune un accent deosebit pe pregătirea preoțimii, promovând în funcții de conducere elemente tinere, capabile să facă față schimbării survenite în cadrul Bisericii românești după 1918. Ascensiunea ortodocșilor după înființarea

²⁴ Minerva, *Enciclopedie Română*, Cluj, 1929, p. 736-739, *Semnatismul Venerabilului Cler al Arhidiecezei Mitropolitane Greco-Catolice Române de la Alba Iulia și Făgăraș pe anul 1932*, Blaj, 1932, p. 41-53.

²⁵ *Idem*, p. 40.

²⁶ „Unirea”, XXXVIII, nr. 13 din 31 martie 1928, nr. 4 din 26 ianuarie 1926.

²⁷ Direcția Arhivelor Naționale Sălaj, Fond. Protopopiatul Cehu Silvaniei, Dosar 3, fil. 11-19, Cardinalul Iuliu Hossu, p. 178-179.

Parohiei Române în anul 1925, spectrul larg al diversității confesionale, apariția și extinderea cultelor neoprotestante, odată cu schimbarea mentalității oamenilor într-un regim politic parlamentar-constituțional cerea imperios o nouă abordare a problemelor confesionale și chiar un alt discurs clerical din partea preoților parohii. Încă din anul 1926 se discuta problema înființării unei organizații a credincioșilor ce aparțin Bisericii Române Unite în cadrul căreia un rol decisiv să-l aibă intelectualii din lumea satelor și a orașelor în rezolvarea tuturor problemelor cu care se confrunta Biserica la nivel diecezan, precum și la nivel de protopopiate.²⁸

La 22 martie 1928 a avut loc la Cluj, congresul românilor uniți cu Roma. Atât în pregătirea cât și în desfășurarea lucrărilor, un rol deosebit l-au jucat Valer Pop și Romul Boilă, care au declarat deschis că Asociația Generală a Românilor Uniți are misiunea esențială de a asigura „Apostolatul laic muncă apostolică a mireilor”. Congresul Românilor Uniți cu Roma ce se va desfășura la Blaj în zilele 23 – 24 noiembrie 1929, va pune temelie AGRU-lui în fruntea căruia va fi ales, ca președinte, avocatul Valer Pop. Se realiza de fapt un vechi deziderat al Bisericii Unite, prin care se urmărea implicarea susținută și responsabilă a mirenilor în soluționarea problemelor de cult.²⁹

În scurt timp, Asociația Generală a Românilor Uniți (AGRU), se va constitui pe secțiuni la nivel de dieceze, districte protopopiale, parohii și filii, ajungând în anul 1933 la un număr total de 7.933 de secțiuni cu 55.000 de membri, iar în 1931 se pun bazele Asociației Studenților Români Uniți (ASTRU), se va cuprinde tineretul studios provenit din rândurile credincioșilor greco-catolici. În cadrul congreselor AGRU-lui de la Sighetul Marmăției, din 1930 și Oradea (1931) s-au stabilit căile de acțiune ale asociațiilor pe secțiuni pentru culturalizarea maselor de mireni prin întruniri, conferințe, sprijinirea școlilor și a bibliotecilor, dar și prin liturghii arhieresti, împărțășanii etc. În toate bisericile unite trebuiau distribuite reviste, în frunte cu gazeta „Unirea” precum și cărți și broșuri din colecția „Bunului Creștin”, inițiată de profesorul Iuliu Maior, începând cu anul 1928.³⁰

O preocupare majoră a Capitlului Eparhial de la Baia Mare a fost aceea de a organiza AGRU în toate parohiile și filiile acestora și de a le antrena într-o activitate permanentă cu rezultate palpabile pentru credincioși. Districtele protopopiale Silvania și Jibou se vor bucura de aportul unor slujitori ai altarului cu care prestața în rândul mirenilor, care se vor deplasa din sat în sat și vor sta de vorbă cu preoții, diecii, curatorii și credincioșii, făcându-le cunoscute prevederile statutare de ale AGRU-lui, menirea acestuia prin secțiunile sale, la nivel de parohii, în considerarea Bisericii Unite și înobilarea spiritual-culturală a mirenilor. Printre cei mai neobosiți clerici sălăjeni din deceniul al patrulea ai secolului al XX-lea îi

²⁸ „Unirea”, XXXVIII, nr. 13 din 31 martie 1928.

²⁹ „Unirea”, XXXIX, nr. 4 din 24 ianuarie 1929.

³⁰ Octavian Bârlea, *Mitropolia Bisericii Române Unite* în Revista „Perspective”, an X, nr. 37-38, iulie-decembrie 1987 (München), p. 36-39, Ioan Georgescu, *op. cit.*, p. 783-794.

amintim pe: Mihai Pop (protopop în Cuceu), Augustin Caba (preot în Someș Guruslău), Vasile Șchiop (preot în Năpradea), Emil Negruțiu (preot în Ulmeni), Ilie Călăuz (preot în Cehu Silvaniei), șeful Districtului Sylvania, Vasile Indrecan (preot în Asujă de Jos), Laurențiu Bran (preot în Biușa), Tit Trifu (preot în Mineu), Ioan Coste (preot în Someș Uileac), Vasile Mierlaș (preot în Sălsig), Valeriu Ciurdărean (preot în Mânău), Emil Marchiș (preot în Oarța de Jos) și Vasile Câmpean (preot în Nadișu Român).³¹

Toți aceștia s-au dovedit parohi de vocație și intelectuali devotați comunității românești pe care l-au păstorit contribuind la ridicarea nivelului de cunoaștere al minerilor, dezvoltarea învățământului și a culturii, păstrarea obiceiurilor și a tradițiilor românești din Sălaj, bucurându-se de aprecierea forurilor ecleziastice și de sprijinul permanent al intelectualilor, țăranilor, învățătorilor, negustorilor și funcționarilor din această parte a Transilvaniei. Mulți dintre preoții din Sălaj au desfășurat o susținută activitate politică și s-au impus ca lideri locali prin ideile, programele și activitățile pe care le-au condus până la al doilea război mondial.

Dictatul de la Viena, din 30 august 1940, va trage după sine un cortegiu de persecuții, nedreptăți și crime pentru preoțimea română din Episcopia Română Unită a Maramureșului. Nu vor scăpa de atrocitățile regimului de ocupație hortistă nici bisericile românești din Districtele Sylvania și Jibou. Mulți preoți au fost nevoiți să se refugieze, alții au fost deportați sau maltratați și umiliți, alături de credincioșii pe care-i păstoreau.³²

Și aici în Sălajul de Nord, evreii au fost deportați aproape în totalitate, sfârșindu-și viața în lagăre prin extenuare, schingiuri, înfometare sau gazare din ordinul nazismului german. Abia o parte infimă dintre aceștia se vor întoarce după război la casele lor.³³

Pentru preoții uniți, începând cu anul 1948 va începe un nou calvar, soldat cu maltratări, deportări, ani grei de închisoare, privațiuni și umilinte pentru familiile, lor ce vor rămâne acasă, nevoite să suporte persecuțiile regimului comunist. Alți preoți vor muri în temnițele comuniste care a fost cazul preotul Izidor Ghiurco din Giurtelec, ce își va găsi sfârșitul la Canalul Dunăre – Marea Neagă.³⁴

Pentru că au ridicat biserica pe cele mai înalte trepte ale chemării pastorale, au zidit lăcașuri de cult și școli, au perpetuat virtuțile morale, obiceiurile și tradițiile naționale în rândurile poporului, cu care s-au identificat printr-o simbioză continuă la bine și rău, slujitorii altarului au fost loviți din toate părțile de către conducătorii străini de interesele și idealurile neamului nostru, întrucât regimurile care s-au

³¹ *Sematismul venerabilului Cler al Eparhiei Greco-Catolice Române a Maramureșului, 1936*, p. 76-78; 38-39.

³² Teodor V. Damșa, *Biserica Greco-Catolică din România în perspectiva istorică*, Timișoara, 1944, p. 210-216.

³³ Mihai Stratulat, *Revizionismul și neorevizionismul ungar*, București, 1994, p. 265-275.

³⁴ Teodor V. Damșa, *op. cit.*, p. 217-228, *Cardinalul Iuliu Hossu*, Cluj Napoca, 1995, p. 229-203.

succedat după al doilea-le război mondial au tratat biserica de pe poziția statului ateu, uitând că în toate timpurile, pentru români Biserica a fost: SCUT, DRUM LUMINOS DE URMAT ȘI SPERANȚĂ, indiferent de atrocitățile și fărădelegile sădite de regimurile diabolice impuse de dictatori.

ANEXE

ANEXA NR. 1

A. CONDUCEREA DISTRICTULUI PROTOPOPIAL JIBOU IN ANUL 1936

Șeful Districtului: Mihai Pop- paroh în Cuceu, arhidiacon, protopop onorariu;

Notarul Districtului: Augustin Podoabă , paroh în Aluniș

Forul Protopopesc de Instanță:

- Președinte, șeful districtului;
- Asesori onorari: Iosif Stan, paroh în Someș Odorhei; Augustin Caba, paroh în Someș Guruslău; Vasile Schiop, paroh în Năpradea; Emil F. Negruțiu, paroh în Ulmeni;
- Supleanți: Ioan Rusu, paroh în Firminiș, Ioan Câmpean, paroh în Poptelec;
- Defensor: Teofil Pop, paroh în Chelița;
- Responsabil cu probleme de fisc: Gavril Găvrilaș, paroh în Cheud.

B. SITUAȚIA GENERALĂ PE PAROHII ȘI FILII

ALUNIȘ (SĂPLAC)

- Parohie din 1972; Biserică de lemn; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de zid, 1885;
- Edificiu școlar din lemn din 1901; Matricole din 1825;
- Preot: Augustin Podoabă, paroh;
- Curator: Teodor Domuța; Cantor: Ioan Cormoș
- Asociații religioase: AGRU din 1933, cu 48 de membri;
- Greco-catolici – 765, Calvinii – 6, Izraeliți – 22.

CHELINȚA

- Parohie veche; Biserică de zid din 1725; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de lemn din 1892;
- Edificiu școlar de lemn din 1901; Matricole din 1858;
- Preot: Teofil Pop, paroh;
- Curator: Ioan Fecete; Cantor: Augustin Gavriș;
- Asociații religioase: Reuniunea mariană din 1934, cu 132 de membri și AGRU din 1932 cu 250 de membri.

- Greco-catolici – 864; Ortodocși – 1, Izraeliți – 19.

CHEUD

- Parohie veche; Biserică de zid din 1909; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de lemn din 1890;
- Matricole din 1825;
- Preot: Gavril Găvrilaș, paroh;
- Curator: Ioan Fărcaș; Cantor: Ioan I. Fărcaș, Vasile Birta;
- Asociații religioase: AGRU din 1933, cu 170 de membri;
- Greco-catolici – 1169; Ortodocși – 2; Izraeliți – 35; Aconfesionali – 3.

CIOARA (DELENI)

- Parohie veche; Biserică de piatră; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de lemn din 1910;
- Edificiu școlar de chirpici din 1848; Matricole din 1855;
- Preot – postul este vacant;
- Curator: Vasile Chiș; Cantor: Ioan Chiș;
- Asociații religioase: AGRU din 1933, cu 32 de membri.

DOBRIN

- Biserică de lemn din 1720; Hramul „Sfinții Arhangheli”
- Edificiu școlar de chirpici din 1879; Matricole din 1855;
- Curator: Grigore Ghiurco; Cantor: Vasile Pușcaș;
- Greco-catolici – 583, Calvini – 8, Izraeliți – 11

SÂNCRAIU SILVANIEI

- Greco-catolici – 7; Calvini – 198 (biserică);

VERVEGHIU

- Greco-catolici – 8; Calvini 617 (biserică):

CUCEU

- Parohie veche; Biserică de zid din 1858; Hramul „Sfinții Arhangheli”

- Casă parohială nu există;

1858;

- Două edificii școlare: unul de lemn din 1914 și unul de zid din 1936; Matricole din

- Preoți: Mihai Pop – șeful districtului; Mihai Pop -Junior, capelan personal;
- Curator: Petru Rognean; Cantor: Gheorghe Briglezan;

DOMNIN

- Parohie veche; Biserică de lemn din 1700; Hramul „Bunavestire”

- Casă parohială de chirpici din 1909;

- Matricole din 1924; Edificiu școlar din 1873;

- Preot: Grigore Ghiurco, administrator;

- Curator: Ioan Ardelean; Cantor: Grigore Pop;

- Asociații religioase: AGRU din 1934, cu 40 de membri;

- Greco-catolici- 972; Calvini – 3; Pocăiți – 50 (Casă de rugăciuni); Izraeliți – 21.

BÂRSA

- Biserică de lemn din 1875; Hramul „Sfinții Arhangheli”;

- Matricole din 1824;

- Curator: Alexandru Chiș; Cantor: Costan Bota;

- Asociații religioase: AGRU din 1934 cu 14 membri;

- Greco-catolici – 350; Pocăiți – 7; Izraeliți – 12.

FIRMINIȘ

- Parohie din 1800; Biserică de zid din 1885;

- Edificiu școlar de zid din 1911; Matricole din 1824;

- Preot: Ioan Rusu, Paroh, protopop onorariu;

- Curator: Ioan Avram; Cantor: Gheorghe Poptelecan;

- Greco-catolici- 639; Calvini – 1; Izraeliți – 3, Aconfesionali – 3.

CRISTUR

- Matricole din 1870

- Greco-catolici – 8; Calvini – 602 (biserică) , Izraeliți – 27.

MIRȘID

- Biserică de zid din 1896; Hramul „Sfinții Arhangheli”;

- Casă cantorială de lemn din 1886

- Matricole din 1824;
- Curator: Alexandru Herțe; Cantor: Ioan Nemeș;
- Greco-catolici – 649; Ortodocși – 3; Calvinii – 40 (oratoriu); Izraeliți – 5.

INĂU

- Parohie din 1830; Biserică de lemn din 1832; Hramul „Adormirea Preacuratei”;
- Casă parohială de lemn din 1885; edificiu școlar de lemn din 1879; Matricole din 1830;
- Preot: Alexandru Marica, paroh;
- Curator: Vasile Roman; Cantori: Vasile Sabou, Grigore Sabou;
- Greco-catolici – 940; Calvinii – 5; Pocăiți – 3, Izraeliți – 4.

JIBOU

- Sediul districtului protopopesc Jibou;
- Parohie din 1920; Biserică de zid din 1930; Hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”;
- Casă parohială de zid din 1900; Matricole din 1869;
- Preot: Laurețiu Sima, paroh, protopop onorariu;
- Curator: dr. Valer Ancean; Cantor: Ioan Druță;
- Greco-catolici – 1237; Romano-catolici – 317 (biserică), Ortodocși – 50; Calvinii 1635 (biserică); Lutherani – 18; Unitarieni – 9; Pocăiți – 18; Izraeliți – 764 (sinagogă); alte religii – 2.

NĂPRADEA

- Parohie veche din 1730; Biserică de zid din 1836; Hramul „Nașterea Preacuratei”;
- Casă parohială de zid; Matricole din 1824;
- Preot: Vasile Schiop, paroh, protopop onorariu;
- Curator: Gavrilă Cordea; Cantor: Ștefan Precup;
- Asociații religioase: AGRU din 1933 cu 60 membri;
- Greco-catolici – 1406; Romano-catolici – 4; Ortodocși – 7; Calvinii – 17; Izraeliți – 50.

POPTELECU SILVANIEI

- Parohie veche din 1800; Biserică de zid din anul 1836; Hramul „Precurata Vergură Maria”;
- Casă parohială de lemn din 1860; Edificiu școlar de zid din 1910; Matricole din 1830;
- Preot: Ioan Câmpeanu, paroh;
- Curator: Teodor Marian; Cantor: Ioan Baboș;
- Asociații religioase: AGRU din 1933, cu 156 de membri;
- Greco-catolici – 990; Ortodocși – 4; Calvinii – 6; Pocăiți – 17; Izraeliți – 9.

RONA

- Parohie veche din 1800; Biserică de lemn din 1876; Hramul „Sfinții arhangheli”;
- Casă parohială de zid din 1908; Edificiu școlar de zid din 1909; Matricole din 1858;
- Preot: Ioan Cudan, administrator;
- Curatori: Fabian Vlad și Fabian Butaș; Cantori: Fabian Butaș și Petru Opriș;
- Asociații religioase: Reuniunea mariană din 1932 cu 100 membri și AGRU din 1932 cu 125 de membri;
- Greco-catolici – 454; Calvinii – 22; Izraeliți -3.

TURBUȚA

- Biserică de lemn din 1811; Hramul „Sfântul Dumitru”;
- Matricole din 1858;
- Curator: Vasile Bălănean; Cantor: Vasile Noje;
- Asociații religioase: Reuniunea mariană din 1932, cu 37 de membri și AGRU din 1932 cu 180 de membri;
- Greco-catolici – 649; Pocăiți – 3.

SOMEȘ GURUSLĂU

- Parohie din 1825; Biserică de zid din 1910; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de chirpici din 1912; Edificiu școlar de lemn din 1897; Matricole din 1825;
- Preot: Augustin Caba, protopop onorariu;
- Curator: Nicolae Husian; Cantori: Andrei Barbur și Alexa Barbur;
- Asociații religioase: AGRU din 1933 cu 127 de membri;
- Greco-catolici – 812; Romano-catolici – 3; Ortodocși – 3; Calvinii – 5.

HUSIA

- Biserică de lemn din 1840; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Edificiu școlar de zid din 1913; Matricole din 1864;
- Curator: Samson Temeș; Cantor: Ioan Ciutre;
- Asociații religioase: AGRU din 1933, cu 57 de membri;
- Greco-catolici – 415; Romano-catolici – 1; Calvinii – 2; Pocăiți – 4.

SOMEȘ ODORHEI

- Parohie din 1750; Biserică de zid din 1900; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială din chirpici din 1860; Matricole din 1824;
- Preot: Iosif Stan, paroh, protopop onorariu;
- Curator: Vasile Moș; Cantori: Dumitru Pop, Petru Pop;
- Asociații religioase: AGRU din 1933, cu 112 membri;
- Greco-catolici – 1672; Romano-catolici – 2; Ortodocși – 3; Calvinii – 112 (biserică); Pocăiți – 36 (casă de rugăciune), Izraeliți – 52.

ȘOIMUȘ

- Parohie veche; Capelă în școala confesională; Casă parohială de lemn din 1900;
- Edificiu școlar de piatră din 1911; Matricole din 1824;
- Preot: Ioan Pop, administrator;
- Curator: Vasile Roman; Cantor: Alexandru Borz;
- Asociații religioase: AGRU din 1993 cu 96 de membri;
- Greco-catolici – 980; Calvinii – 12; Izraeliți – 3.

TRANIȘ

- Parohie veche din 1800; Biserică de zid din anul 1912; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de lemn din 1887; edificiu școlar din 1893; Matricole din 1824;
- Preot: Cornel Longin, administrator;
- Curator: Costan Bujdei; Cantori: Ilie Inceu și Ioan Creț;
- Greco-catolici – 675, Izraeliți – 13.

VĂDURELE

- Biserică de lemn din 1832; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Matricole din 1826;
- Curator: Gheorghe Blidar; Cantor: Ștefan Nechita;
- Greco-catolici – 307.

ULMENI

- Parohie veche din 1720; Biserică de lemn din 1913;
- Casă parohială de zid din 1913; Matricole din 1824;
- Preot: Emil F. Negruțiu, paroh, protopop onorariu;
- Curator: Vasile Cristea; Cantor: Vasile Covaciu;
- Asociații religioase: AGRU din 1933 cu 64 de membri;
- Greco-catolici – 705; Romano-catolici – 5; Ortodocși – 9; Calvinii – 164 (biserică), Pocăiți – 9; Izraeliți - 124 (casă de rugăciuni).

ȚICĂU

- Biserică de piatră din 1908; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Matricole din 1924;
- Curator: Vasile Mateaș; Cantor: Alexiu Moldovan;
- Greco-catolici – 334; ortodocși – 2; Calvinii – 139 (biserică), Izraeliți – 7.

ANEXA NR. 2**A. CONDUCEREA DISTRICTULUI PROTOPOPIAL SILVANIA ÎN ANUL 1939 ȘEFUL DISTRICTULUI:**

- Ilie Călăuz, paroh în Cehu Silvaniei, protopop actual;

NOTARUL DISTRICTULUI:

- Vasile Indrecan, paroh în Asuaju de Jos, protopop onorariu;

FORUL PROTOPOPESC DE PRIMĂ INSTANȚĂ:

- Președinte – Șeful districtului;
- Vasile Indrecan – Notarul districtului;
- Tit Trifu – paroh în Mineu;
- Ioan Coste – paroh în Someș Uileac;
- Valeriu Ciurdăreanu, Paroh în Mînău, asesor supleant;
- Emil Marchiș, paroh în Oarța de Jos, asesor supleant;
- Dr. Vasile Câmpean, paroh în Nadiș, defensor cu probleme de fisc;
- Vasile Merlaș, paroh în Sălsig, notarul forului de instanță.

B. SITUAȚIA GENERALĂ PE PAROHII ȘI FILII**ASUAJU DE JOS**

- Parohie veche, din anul 1750;
- Biserică de piatră, edificată în anul 1888;
- Hramul bisericii „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de zid, din anul 1902;
- Edificiu școlar de piatră din anul 1902;
- Preot-paroh: Vasile Indrecan, protopop onorariu;
- Curator: Ioan Bob;
- Cantor: Ioan Moga, Ștefan Șandor și Ștefan Soponar;
- Asociații religioase: Reuniunea mariană din 1932 cu 109 membri și AGRU din 1932 cu 80 de membri;
- Greco-catolici: 1152; Izraeliți – 4.

ASUAJU DE JOS

- Parohie veche;
- Biserică de piatră, edificată în anul 1925;
- Hramul bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”;
- Casă parohială de lemn, din anul 1925;
- Edificiu școlar de piatră din anul 1912;
- Matricole din 1924;
- Preot-paroh: Aurel Drăgan;
- Curator: Aurel Mezei;
- Cantor: Ioan Drăgan;
- Asociații religioase: AGRU din 1932 cu 60 de membri;
- Greco-catolici: 1607; Romano-catolici – 2; Ortodocși – 1; Calvinii – 15, Pocăiți – 27; Izraeliți – 14.

BĂIȚA

- Parohie veche;
- Biserică de piatră din anul 1886;
- Hramul Bisericii: „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”;
- Casă parohială de chirpici din anul 1911;
- Edificiu școlar de lemn din 1865;
- Matricole din 1924;
- Preot-paroh: Dumitru Mercea, administrator;
- Curator: Ștefan Ghiț;
- Cantor: Ion Pop;
- Asociații religioase: AGRU din 1933 cu 60 de membri;
- Greco-catolici – 1540; Romano-catolici – 13; Ortodocși – 4; Calvinii – 4; Izraeliți – 29 (casă de rugăciuni).

BĂSEȘTI

- Parohie veche;
- Biserică de piatră din anul 1846;
- Hramul bisericii: „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de piatră din anul 1912;
- Casă cantorială de lemn din 1922;
- Edificiu școlar de piatră din 1902;
- Matricole din anul 1831;
- Preot-paroh: Gavril Nap, administrator;
- Curator: Gheorghe Pop;
- Cantor: Gligor Silaghi;
- Asociații religioase: AGRU din 1933 cu 80 de membri;
- Greco-catolici – 1171; Ortodocși – 12; Lutherani – 8; Pocăiți – 11; Izraeliți – 55 (casă de rugăciuni).

BÂRSĂU DE JOS

- Parohie veche;
- Biserică de piatră din anul 1828;
- Hramul Bisericii: „Nașterea Preacuratei”;
- Casă parohială de lemn din anul 1881;
- Edificiu școlar de piatră din anul 1832;
- Preot: Vasile Bârle, paroh;
- Curator: Gavril Gavriș;
- Cantor: Zaharie Varna și Gavril Crișan;
- Asociații religioase: AGRU din anul 1933 cu 62 de membri;
- Greco-catolici – 1606; Calvinii – 3; Pocăiți – 11; Izraeliți – 28.

BENESAT

- Parohie veche, din anul 1782;
- Biserică de piatră din 1739;
- Hramul Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”;
- Casă parohială de lemn din anul 1880;
- Matricole din anul 1820;
- Preot-paroh Alexandru Dobocan;
- Curator:; Petru Merce;
- Cantor: George Pop;

- Asociații religioase: Reuniune mariană din 1935 cu 14 membri și AGRU din anul 1933 cu 40 membri;

- Greco-catolici – 500; Romano-catolici – 1; Ortodocși – 48; Calvinii – 96 (biserică), Pocăiți – 20; Izraeliți – 10.

ARDUZEL

- Biserică de lemn din anul 1806;

- Hramul Bisericii „Sfinții Arhangheli”;

- Matricole din anul 1825;

- Curator: Vasile Tocaci; Cantor: Florian Sas;

- Greco-catolici – 86; Calvinii – 500 (biserică), Izraeliți – 10.

BIUȘA

- Parohie veche din anul 1782, Biserică de lemn din anul 1780;

- Hramul Bisericii „Sfinții Apostoli Mihail și Gavril”;

- Matricole din anul 1824;

- Preot: Laurențiu Barna, paroh, protopop onorariu;

- Curator: Teodor Vălean;

- Cantor: Victor Romocea;

- Asociații religioase: AGRU din anul 1933, cu 73 de membri;

- Greco-catolici – 320; Romano-catolici – 2; calvini – 332 (biserică); Pocăiți – 18; Izraeliți – 14.

HOROATU CEHULUI

- Biserică de lemn din anul 1747;

- Hramul Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”;

- Matricole din anul 1824;

- Curator: Aurel Danciu;

- Cantor: Petre Cozma;

- Greco-catolici – 286; Izraeliți – 6.

CEHU SILVANIEI

- Sediul protopopiatului: Parohie din anul 1922;

- Biserică de piatră și casă parohială în curs de construcție;

- Matricole din 1923;

- Preot: Ilie Călăuză, paroh, Șeful Districtului parohial „Silvania”;

- Asociații religioase: AGRU din 1931 cu 42 de membri;

- Greco-catolici – 223; Romano-catolici – 320 (biserică); Ortodocși – 45; Calvinii -2882 (biserică); Lutherani – 7; Unitarieni – 5; Pocăiți – 43 (casă de rugăciune); Izraeliți – 682 (sinagogă).

ULCIUG

- Biserică de lemn din 1820;

- Hramul Bisericii „Sfinții Arhangheli”;

- Matricole din 1824;

- Curator: Vasile Horotan;

- Cantor: Ilie Iacob;

- Asociații religioase: AGRU din 1931 cu 36 de membri;

- Greco-catolici – 298; Romano-catolici – 13; Calvinii – 471 (biserică); Pocăiți – 26 (casă de rugăciuni); Izraeliți – 4.

GÂRDANI

- Parohie din 1828;

- Biserică de piatră din 1926;

- Hramul Bisericii „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de lemn din 1924;
- Edificiul școlar de lemn din 1900;
- Matricole din 1828;
- Preot: Tit Bud, paroh onorariu;
- Curator: Vasile Tânc;
- Cantor: Ioan Ardelean;
- Greco-catolici – 1080; Romano-catolici – 5; Calvinii – 8; Pocăiți – 5; Izraeliți – 25.

GIURTELECU HODODULUI

- Parohie din 1779;
- Biserică de piatră din 1860;
- Edificiu școlar în ruină;
- Matricole din 1837;
- Preot: Izidor Ghiurco – administrator;
- Curator: Vasile Zoicaș;
- Cantori: Andrei Cuceu și Ioan Cosma;
- Asociații religioase: Asociația Mariană din 1929 cu 46 de membri, AGRU din 1931 cu

30 de membri;

- Greco-catolici – 1519; Romano-catolici – 1; Ortodocși – 17; Calvinii – 4; Izraeliți – 6.

HODOD

- Capela în școală;
- Matricole din 1864;
- Curator: Balint Mihai;
- Cantor: Simeon Budea;
- Greco-catolici – 108; Romano-catolici – 20; Calvinii – 1246 (biserică); Lutherani – 675 (biserică); Pocăiți – 120 (casă de rugăciune); Izraeliți – 117 (casă de rugăciune).

MÂNĂU

- Parohie din 1750;
- Biserică de lemn din 1835;
- Hramul Bisericii „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de lemn din anul 1860;
- Matricole din 1835;
- Preot: Vasile Ciurdărean, paroh;
- Curator: Ioan Vasoc; Cantor: Ioan Mateșan;
- Asociații religioase: Reuniunea Mariană din 1929 cu 22 de membri; AGRU din 1932

cu 78 de membri.

- Greco-catolici – 552; Romano-catolici – 4; Calvinii – 517 (biserică); Izraeliți – 17;

Aconfesionali – 19;

- Biserică de lemn din 1835.

TOHAT

- Biserică de lemn din 1835;
- Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Edificiu școlar din 1895;
- Matricole din 1835;
- Curator: Petru Dulf;
- Cantor: Onuț Mateșan;
- Greco-catolici – 380; Izraeliți – 2.

MINEU

- Parohie din 1784; Biserică de lemn din 1784;
- Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Biserică de zid în construcție cu Hramul „Adormirea Preacuratei”;
- Casă parohială de chirpici, din anul 1911;
- Matricole din 1824;
- Preot: Tit Trifu, paroh onorariu;
- Curator: Ioan Fălăuș; Cantori: Victor Tihoan și Dumitru Naghiu;
- Asociații religioase: Reuniunea Mariană din 12931 cu 33 de membri;
- Greco-catolici – 613; Romano-catolici – 3; Ortodocși.

BOCȘIȚA

- Biserică de lemn din 1784; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Matricole din 1824;
- Curator: Ioan Orțan; Cantor: Simion Misian;
- Greco-catolici – 387; Calvinii – 11.

MOTIȘ

- Parohie din 1824; Biserică de piatră din 1810;
- Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de chirpici din 1914;
- Edificiu școlar din anul 1910;
- Preot: Lazăr Gherman, administrator;
- Curator: Mihai Iuhas; Cantor: Ioan Chiș;
- Asociații religioase: Reuniunea Mariană din 1931 cu 85 de membri; Cultul „Preasfintei Inimi” din 1931, cu 25 de membri și AGRU din 1932 cu 60 de membri;
- Greco-catolici – 639; Izraeliți – 11.

LELEIU

- Biserică de lemn din 1728; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de chirpici din 1914; Matricole din 1928;
- Curator: Gavril Rednic; Cantor: Gheorghe Alexa;
- Asociații religioase: Reuniunea Mariană din 1933, cu 15 membri și AGRU cu 35 de membri;
- Greco-catolici – 193; Calvinii – 925 (biserică); Pocăiți – 35 (casă de rugăciune); Izraeliți – 30 (casă de rugăciune).

NADIȘ

- Parohie din 1812, Biserică de lemn din 1730;
- Hramul „Sfântul Nicolae”, Casă parohială de chirpici din 1875;
- Edificiu școlar de chirpici din 1895; Matricole din 1812;
- Preot: dr. Petru Drule;
- Cantor: Alexa Chiș;
- Greco-catolici – 781; Izraeliți – 10.

NOȚIG

- Parohie veche din 1781; Biserică de lemn din 1835; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de chirpici din 1897; Matricole din 1820;
- Preot: Eugen Pop, paroh;
- Curator: Andrei Cardoso; Cantor, Petru Moldovan;
- Asociații religioase: AGRU din 1935 cu 102 membri;
- Greco-catolici – 979; Ortodocși – 1; Calvinii – 8; Izraeliți – 16.

BULGARI

- Reședință parohială; Biserică de lemn din 1486; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de lemn din 1879; Matricole din 1858;
- Curator: Teodor Lung; Cantor: Vasile Lung;
- Asociații religioase: AGRU din 1933 cu 27 de membri;
- Greco-catolici – 400; Ortodocși – 4; Pocăiți – 6; Izraeliți -2.

SĂLSIG

- Parohie veche; Biserică de piatră din 1890; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de piatră din 1931;
- Edificiu școlar de zid din 1911; Matricole din 1824;
- Preot: Vasile Merlaș, paroh;
- Curator: Ștefan Maghiari; Cantor: Ioan Dulf;
- Reuniuni religioase: Reuniunea Mariană din 1931 cu 35 de membri și AGRU din 1930 cu 50 de membri;
- Greco-catolici – 1836; Romano-catolici – 11 (capelă); Ortodocși – 2; Calvinii – 10; Pocăiți – 35 (casă de rugăciune); Izraeliți – 35 (casă de rugăciune).

SOMEȘ UILEAC

- Parohie veche; Biserică de lemn din 1709; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Biserică nouă de zid, în construcție; Casă parohială de lemn din 1820;
- Edificiu școlar din 1890; Matricole din 1820;
- Preot: Ioan Coste, paroh;
- Curator: Vasile Oros; Cantor: Augustin Păcurar;
- Asociații religioase: Reuniunea mariană din 1933 cu 25 de membri;
- Greco-catolici – 843; Romano-catolici – 1; Ortodocși – 1; Calvinii – 24 (biserică); Izraeliți – 17.

VICEA

- Biserică de lemn din 1864; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Edificiu școlar din 1895; Matricole din 1858;
- Curator: Grigore Sarandi; Cantor: Arsinte Cone;
- Greco-catolici – 329; Calvinii – 2.

STREMT

- Parohie veche; Biserică de zid din 1890;
- Hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”;
- Casă parohială de lemn din 1913;
- Matricole din 1858;
- Preot: Vasile Jude, administrator;
- Curator: Vasile Ardelean; Cantor: Aurel Aghireșan;
- Greco-catolici . 673; Pocăiți – 51 (casă de rugăciune); Izraeliți – 8.

TĂMĂȘEȘTI

- Parohie din 1824; Biserică de zid din 1912; Hramul „Sfinții Arhangheli”;
- Casă parohială de zid din 1928; Casă cantorială de lemn din 1886; Matricole din 1824;
- Preot: postol este vacant;
- Curator: Vasile Oșan; Cantor: Ioan Pop;
- Asociații religioase: Reuniunea Mariană din 1932 cu 82 de membri;
- Greco-catolici – 846; Pocăiți – 18; Izraeliți – 15.

URMENIȘ

- Parohie veche din 1700; Biserică de piatră din 1912; Hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”;

- Casă parohială de lemn, în construcție;
  - Matricole din 1881;
  - Preot: Ioan Bancoș, paroh;
  - Curator: Petru Bancoș; Cantor: Samson Bancoș; Petru Bancoș;
  - Asociații religioase: Reuniunea Mariană din 1932, cu 200 de membri.
- ARINIȘ
- Biserică veche de lemn: Hramul „Sfinții Arhangheli”;
  - Biserică nouă de zid din 1930; Hramul „Adormirea Preacuratei”;
  - Matricole din 1840;
  - Curator: Gheorghe Sabo; Cantor: Ioan Vele;
  - Asociații religioase: Reuniunea Mariană din 1932 cu 181 de membri;
  - Greco-catolici – 645; Calvinii – 85 (biserică); Izraeliți – 55 (casă de rugăciuni).

ASPECTS REGARDING THE CHURCH UNIATE WITH ROME ON THE 4TH DECADE OF 20TH CENTURY

(Summary)

Subsequent to the First World War, the Romanian society experiences a great political, socio-economical, cultural and religious diversity, as a result of important reforms, which ensured imposing a constitutional parliamentary regime where the population lived, and had democratic rights.

This paper consists of aspects related to the religious life in the Greco – Catholic Districts of Archbishops from Sylvania and Jibou in Sălaj County, which, under confessional aspect belonged to the Uniate Diocese of Maramures on the 4th decade of the 20th century. Besides the organizational aspects which aimed the ecclesiastical activity of the Greco – Catholics in the area, we analysed, based on documents, the other religious communities' problems. Among these a prominent role had the Magyars (Protestants or Roman – Catholic), Germans (Lutherans or Evangelical), the Jews (Judaic – Mosaic) and the roma population, which usually embraced the religion of the community. In the region of Sylvania, in the interwar period, several congregations of Baptists are consolidated.

We tackled the issue of priests and archbishops, and of the state and confessional schools. A section of the paper is dedicated to the local forms of organisation of the Greco – Catholics, where we find men, women and children.

The Greco – Catholic Churches were well administered, and the mayors played an important role not only on the confessional side, but also concerning the believers' education and the flourishing of the places they shepherded.